

Erasmus+ Programme

Action 2: KA220-HED - Cooperation partnerships in higher education

Project: INCLUSIVITY & ACCESSIBILITY OF HISTORIC PUBLIC SPACES - APPROACH &
DIGITAL TOOL

Contract No. 2024-1-PL01-KA220-HED-000249021

Funded by the European Union. Views and opinions expressed are however those of the author(s) only and do not necessarily reflect those of the European Union or the Erasmus+ National Agency. Neither the European Union nor the granting authority can be held responsible for them.

Karta (sylabus) modułu (przedmiotu)
Kierunek studiów: Architektura
Studia II stopnia

Przedmiot:	Dostępność i inkluzyjność przestrzeni publicznych w miastach historycznych
Rodzaj przedmiotu:	-
Kod przedmiotu:	-
Rok:	I
Semestr:	III
Forma studiów:	Stacjonarne
Rodzaj zajęć i liczba godzin w semestrze:	30
Wykład	10
Ćwiczenia	20
Laboratorium	-
Projekt	-
Liczba punktów ECTS:	2
Sposób zaliczenia:	Wykład – zaliczenie pisemne Ćwiczenia - Prezentacja opracowania analityczno-koncepcyjnego, obejmującego: • analizę dostępności i inkluzyjności wybranej przestrzeni publicznej w historycznym mieście, • identyfikację barier, • sformułowanie wytycznych modernizacyjnych z poszanowaniem wartości zabytkowych.
Język wykładowy:	Język angielski/ Język polski

Cele przedmiotu

C1

	Ćwiczenia poświęcone są analizie, ocenie oraz projektowej interpretacji dostępności i inkluzyjności przestrzeni publicznych w miastach historycznych, rozumianych jako obszary o szczególnej wartości kulturowej, urbanistycznej i społecznej, objęte ochroną konserwatorską. Przedmiot koncentruje się na relacji pomiędzy ochroną dziedzictwa kulturowego a prawem do równego korzystania z przestrzeni publicznej, wynikającym z międzynarodowych, europejskich i krajowych ram prawnych. Zajęcia mają charakter ćwiczeń analityczno-projektowych i opierają się na pracy z rzeczywistymi przykładami przestrzeni publicznych zlokalizowanych w historycznych układach urbanistycznych (place, rynki, ulice staromiejskie, zespoły zabytkowe). Szczególny nacisk położony jest na identyfikację i klasyfikację barier dostępności oraz inkluzyjności, rozumianych nie tylko jako bariery architektoniczne, lecz również jako bariery funkcjonalne, sensoryczne, informacyjne, organizacyjne, społeczne i symboliczne. Przedmiot kształtuje umiejętność postrzegania dostępności i inkluzyjności jako procesu projektowego i zarządczego, który musi być prowadzony z poszanowaniem: • autentyczności historycznej, • integralności przestrzeni zabytkowej, • relacji przestrzennych i kulturowych. W procesie dydaktycznym wykorzystywane są: • kursy typu MOOC (wiedza teoretyczna i prawna), • Platforma do analizy przestrzeni publicznych (inwentaryzacja, audyt barier, dokumentacja i prezentacja wyników). Efektom końcowym zajęć jest prezentacja analizy i koncepcji poprawy dostępności i inkluzyjności, formułowana w zgodzie z zasadami ochrony dziedzictwa kulturowego. • Uzyskanie wiedzy z zakresu dostępności i inkluzyjności historycznych przestrzeni publicznych. • Zrozumienie znaczenia ochrony dziedzictwa kulturowego w procesie modernizacji przestrzeni publicznych. • Poznanie podstawowych dokumentów i regulacji prawnych dotyczących dostępności.
C2	• Uzyskanie umiejętności krytycznej analizy historycznej przestrzeni publicznej pod kątem dostępności i inkluzyjności. • Rozwinięcie zdolności identyfikacji elementów budujących tożsamość miejsca (genius loci) oraz formułowania wytycznych modernizacyjnych z ich ochroną.

Wymagania wstępne w zakresie wiedzy, umiejętności i innych kompetencji	
1	Student przystępujący do realizacji przedmiotu powinien posiadać:

	• Podstawową wiedzę z zakresu historii architektury i urbanistyki, ze szczególnym uwzględnieniem miast historycznych oraz ich struktur przestrzennych. • Podstawową wiedzę dotyczącą zasad ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego, w tym pojęć takich jak autentyczność, integralność, wartość zabytkowa. • Wiedzę z zakresu projektowania przestrzeni publicznych oraz funkcjonowania przestrzeni miejskich.
2	W zakresie umiejętności: • Umiejętność czytania i interpretacji rysunków architektonicznych i urbanistycznych. • Umiejętność sporządzania podstawowej dokumentacji rysunkowej i opisowej. • Umiejętność posługiwania się komputerem oraz podstawowym oprogramowaniem graficznym i prezentacyjnym.
3	W zakresie kompetencji społecznych: • Gotowość do pracy indywidualnej i zespołowej. • Otwartość na krytyczną analizę przestrzeni oraz na potrzeby różnych grup użytkowników

Efekty uczenia się	
	W zakresie wiedzy:
EK 1	Student: • zna i rozumie pojęcia dostępności i inkluzyjności w odniesieniu do przestrzeni publicznych oraz miast historycznych; • zna typologię barier dostępności i inkluzyjności (architektonicznych, funkcjonalnych, sensorycznych, informacyjnych, organizacyjnych i społecznych); • zna podstawowe zasady ochrony i konserwacji historycznych przestrzeni publicznych oraz rozumie ich znaczenie dla zachowania tożsamości miejsca.
EK 2	Student: • zna i rozumie podstawowe ramy prawne i normatywne dotyczące dostępności i praw użytkowników przestrzeni publicznych (prawo międzynarodowe, europejskie i krajowe);

	• rozumie relacje pomiędzy wartościami zabytkowymi a koniecznością dostosowania przestrzeni publicznych do potrzeb współczesnych użytkowników; • zna metodologię analizy dostępności i inkluzyjności przestrzeni publicznych w miastach historycznych.
	W zakresie umiejętności:
EK 3	Student: • potrafi przeprowadzić analizę dostępności i inkluzyjności wybranej przestrzeni publicznej w mieście historycznym; • potrafi zidentyfikować i sklasyfikować bariery dostępności i inkluzyjności; • potrafi interpretować wyniki analizy w kontekście wartości zabytkowych i ograniczeń konserwatorskich; • potrafi sformułować wytyczne modernizacyjne poprawiające dostępność i inkluzyjność z poszanowaniem ochrony dziedzictwa. • potrafi przełożyć wnioski analityczne na koncepcję działań przestrzennych i organizacyjnych; • potrafi przygotować czytelną dokumentację graficzną i opisową; • potrafi zaprezentować i obronić swoje stanowisko w dyskusji akademickiej.
	W zakresie kompetencji społecznych:
EK 4	Student: • jest świadomy społecznej odpowiedzialności architekta i urbanisty w kształtowaniu przestrzeni publicznych; • rozumie znaczenie równego dostępu do przestrzeni publicznej dla jakości życia i spójności społecznej; • jest gotów do formułowania konstruktywnej krytyki oraz do uwzględniania potrzeb różnych grup użytkowników.

Treści programowe przedmiotu	
Forma zajęć – wykłady	
	Treści programowe
L1	Wprowadzenie do problematyki dostępności i inkluzyjności w miastach historycznych Zajęcia poświęcone są wprowadzeniu podstawowych pojęć i zagadnień związanych z dostępnością oraz inkluzyjnością przestrzeni publicznych, ze szczególnym uwzględnieniem specyfiki miast historycznych. Omawiane są definicje dostępności i inkluzyjności w ujęciu architektonicznym, urbanistycznym i społecznym oraz relacje

	między nimi. Analizowana jest rola przestrzeni publicznej jako dobra wspólnego oraz jej znaczenie dla integracji społecznej. Szczególną uwagę poświęca się odmiennościom historycznych przestrzeni publicznych wynikającym z ich genezy, struktury przestrzennej oraz uwarunkowań konserwatorskich. Studenci zapoznają się z podstawowymi typami przestrzeni publicznych w miastach historycznych (rynki, place, ulice, ciągi piesze, zespoły staromiejskie) oraz z problematyką ich współczesnego użytkowania przez zróżnicowane grupy społeczne.
L2	Ramy prawne i normatywne dostępności i inkluzji Zajęcia obejmują omówienie podstawowych dokumentów międzynarodowych, europejskich i krajowych regulujących kwestie dostępności i praw użytkowników przestrzeni publicznych. Analizowana jest Konwencja ONZ o prawach osób z niepełnosprawnościami oraz jej znaczenie dla kształtowania przestrzeni publicznych. Przedstawione zostają wybrane regulacje europejskie oraz krajowe akty prawne odnoszące się do dostępności architektonicznej, informacji i usług publicznych. Omawiana jest odpowiedzialność projektanta, inwestora oraz zarządcy przestrzeni publicznej w kontekście zapewnienia równego dostępu do przestrzeni publicznych, w tym w obszarach objętych ochroną konserwatorską.
L3	Historyczne przestrzenie publiczne jako przedmiot ochrony Zajęcia koncentrują się na zagadnieniach ochrony dziedzictwa kulturowego w odniesieniu do przestrzeni publicznych. Omawiane są pojęcia autentyczności, integralności oraz tożsamości miejsca (genius loci) w kontekście historycznych układów urbanistycznych. Studenci analizują przestrzeń publiczną jako nośnik wartości materialnych i niematerialnych, uwzględniając warstwy historyczne, społeczne i kulturowe. Szczególną uwagę poświęca się konfliktom między ochroną wartości zabytkowych a koniecznością dostosowania przestrzeni do potrzeb współczesnych użytkowników, w tym osób z różnymi ograniczeniami funkcjonalnymi.
L4	Metodologia analizy dostępności i inkluzji przestrzeni publicznych Zajęcia poświęcone są metodom i narzędziom analizy dostępności i inkluzji przestrzeni publicznych w miastach historycznych. Omawiana jest struktura audytu dostępności oraz zasady prowadzenia inwentaryzacji terenowej. Studenci zapoznają się z kartami analizy, checklistami oraz zasadami dokumentowania barier dostępności i inkluzji. W ramach zajęć wykorzystywana jest Platforma do analizy przestrzeni publicznych, umożliwiająca systematyczne gromadzenie danych, ich porządkowanie oraz prezentację wyników analiz.

L5	Typologia barier dostępności i inkluzywności Zajęcia koncentrują się na identyfikacji i klasyfikacji barier występujących w historycznych przestrzeniach publicznych. Omawiane są: • bariery architektoniczne i terenowe, • bariery funkcjonalne i organizacyjne, • bariery sensoryczne (wzrokowe, słuchowe), • bariery informacyjne i komunikacyjne, • bariery społeczne i symboliczne. Studenci analizują wpływ poszczególnych typów barier na możliwość korzystania z przestrzeni publicznej przez różne grupy użytkowników oraz uczą się oceny ich znaczenia w kontekście ochrony wartości zabytkowych.
L6	Formułowanie wytycznych modernizacyjnych Zajęcia poświęcone są opracowaniu wytycznych modernizacyjnych mających na celu poprawę dostępności i inkluzywności historycznych przestrzeni publicznych. Omawiane są zasady projektowania rozwiązań równoważnych i kompensacyjnych, umożliwiających pogodzenie wymagań dostępności z ochroną dziedzictwa kulturowego. Studenci uczą się formułować rekomendacje przestrzenne, funkcjonalne i organizacyjne, uwzględniając ograniczenia konserwatorskie oraz potrzebę zachowania autentyczności przestrzeni.
L7	Prezentacja i dyskusja akademicka Ostatnie zajęcia poświęcone są prezentacji opracowań końcowych. Studenci przedstawiają wyniki analiz oraz proponowane wytyczne modernizacyjne. Zajęcia mają formę publicznej prezentacji połączonej z dyskusją akademicką, w trakcie której oceniana jest trafność analiz, poprawność metodologiczna oraz jakość proponowanych rozwiązań.
	Treści programowe
P1	Opracowanie analityczno-koncepcyjne, obejmujące: • analizę dostępności i inkluzywności wybranej przestrzeni publicznej w historycznym mieście, • identyfikację barier, • sformułowanie wytycznych modernizacyjnych z poszanowaniem wartości zabytkowych.

1	Wykład z użyciem prezentacji multimedialnych zawierających treści teoretyczne i przykładowe rozwiązania,
2	Ćwiczenia - pokaz, Massive Online Open Course MOOC, Cyfrowa Platforma do analizy dostępności
3	Wizja lokalna

Metody i kryteria oceny		
Symbol metody oceny	Opis metody oceny	Próg zaliczeniowy
O1	Zaliczenie pisemne z treści wykładowych	60%
O2	Ocena stopnia zaawansowania i poprawności wykonania modernizacji pod kątem dostępności przestrzeni publicznych (korekta)	51%
O3	Poprawność wykonania ewaluacji przestrzeni publicznej oraz wypracowania wniosków oraz ich wdrożenia w projekt koncepcyjny	51%

Literatura podstawowa	
1	Dziedzictwo kulturowe i miasta historyczne 1. Ashworth, G. J., Graham, B., Tunbridge, J. E. (2007). <i>Pluralising Pasts: Heritage, Identity and Place in Multicultural Societies</i>. London: Pluto Press. 2. Bandarin, F., van Oers, R. (2012). <i>The Historic Urban Landscape: Managing Heritage in an Urban Century</i>. Oxford: Wiley-Blackwell. 3. Feilden, B. M. (2003). <i>Conservation of Historic Buildings</i>. Oxford: Architectural Press. 4. Jokilehto, J. (1999). <i>A History of Architectural Conservation</i>. Oxford: Butterworth-Heinemann. 5. Smith, L. (2006). <i>Uses of Heritage</i>. London: Routledge. 6. Zukin, S. (2010). <i>Naked City: The Death and Life of Authentic Urban Places</i>. Oxford: Oxford University Press
2	Przestrzeń publiczna, prawo do miasta, sprawiedliwość przestrzenna 1. Gehl, J. (2011). <i>Life Between Buildings: Using Public Space</i>. Washington: Island Press. 2. Harvey, D. (2012). <i>Rebel Cities: From the Right to the City to the Urban Revolution</i>. London: Verso. 3. Healey, P. (1997). <i>Collaborative Planning: Shaping Places in Fragmented Societies</i>. London: Macmillan. 4. Lefebvre, H. (1991). <i>The Production of Space</i>. Oxford: Blackwell. 5. Madanipour, A. (2010). <i>Public and Private Spaces of the City</i>. London: Routledge. 6. Soja, E. (2010). <i>Seeking Spatial Justice</i>. Minneapolis: University of Minnesota Press.
3	Inkluzywność, władza symboliczna, różnorodność społeczna 1. Bourdieu, P. (1991). <i>Language and Symbolic Power</i>. Cambridge: Polity Press. 2. Kern, L. (2020). <i>Feminist City: Claiming Space in a Man-Made World</i>. London: Verso.

	3. Low, S. (2017). <i>Spatializing Culture: The Ethnography of Space and Place</i>. London: Routledge. 4. Valentine, G. (1992). Images of danger: Women's sources of information about the spatial distribution of male violence. <i>Area</i>, 24(1), 22–29. 5. Young, I. M. (2000). <i>Inclusion and Democracy</i>. Oxford: Oxford University Press.
4	Projektowanie uniwersalne i dostępność 1. Steinfeld, E., Maisel, J. (2012). <i>Universal Design: Creating Inclusive Environments</i>. Hoboken: Wiley.
5	Dziedzictwo kulturowe i dostępność 1. Szmygin, B. (2022). <i>Dostępność architektoniczna obiektów zabytkowych dla osób ze szczególnymi potrzebami</i>. Warszawa: Narodowy Instytut Dziedzictwa.
6	Dokumenty UE i międzynarodowe 1. United Nations (2006). <i>Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD)</i>. New York. 2. European Union (2019). <i>European Accessibility Act</i>. Brussels: European Commission. 3. UNESCO (2011). <i>Recommendation on the Historic Urban Landscape (HUL)</i>. Paris. 4. UNESCO / ICOMOS (1994). <i>The Nara Document on Authenticity</i>. Nara. 5. World Health Organization (2011). <i>World Report on Disability</i>. Geneva.
7	Akty prawne – POLSKA Dostępność i niepełnosprawność 1. Ustawa z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (Dz.U. 1997 nr 123 poz. 776 z późn. zm.). 2. Ustawa z dnia 19 lipca 2019 r. o zapewnianiu dostępności osobom ze szczególnymi potrzebami (Dz.U. 2019 poz. 1696 z późn. zm.). 3. Ustawa z dnia 4 kwietnia 2019 r. o dostępności cyfrowej stron internetowych i aplikacji mobilnych podmiotów publicznych (Dz.U. 2019 poz. 848 z późn. zm.). Budownictwo 1. Ustawa z dnia 7 lipca 1994 r. – Prawo budowlane (Dz.U. 1994 nr 89 poz. 414 z późn. zm.). 2. Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 12 kwietnia 2002 r. w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (Dz.U. 2002 nr 75 poz. 690 z późn. zm.). Ochrona zabytków 1. Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. 2003 nr 162 poz. 1568 z późn. zm.).

Literatura uzupełniająca	
1	Podręczniki i materiały projektowe (korpus dydaktyczny) Del Bianco, (2022). Accessibility and Inclusion in Historic Public Spaces. Florence: Fondazione Romualdo Del Bianco. University of Granada (UGR) (2022). Inclusive Public Spaces in Historic Cities. Granada. Kyiv National University of Construction and Architecture (KNUCA) (2022). Accessibility and Urban Heritage. Kyiv. Lviv Polytechnic National University (NULP) (2022). Public Spaces and Accessibility in Historic Cities. Lviv. MOOC Platforma dydaktyczna dotycząca dostępności
2	Normy i standardy techniczne (uzupełniająco) ISO 21542:2021 – Building construction – Accessibility and usability of the built environment. EN 17210:2021 – Accessibility and usability of the built environment – Functional requirements.

Obciążenie pracą studenta	
Forma aktywności	Średnia liczba godzin na zrealizowanie aktywności
Godziny kontaktowe z wykładowcą, w tym:	30
Udział w ćwiczeniach	20
Udział w wykładach	10
Praca własna studenta, w tym:	30
Przygotowanie do zajęć	10
Samodzielne wykonanie opracowania	20
Łączny czas pracy studenta	60
Sumaryczna liczba punktów ECTS dla przedmiotu	2

Macierz efektów uczenia się					
Symbol przedmiotowego efektu uczenia się	Odniesienie przedmiotowego efektu uczenia się do efektów zdefiniowanych dla kierunku studiów wraz z określeniem stopnia powiązania	Cele przedmiotu	Treści programowe	Metody dydaktyczne	Metody oceny
EK 1	A1A_W14 ++	C1, C2	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7	2	O1, O2
EK 2	A1A_W04 +++	C1, C2	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7	2	O1, O2

Co-funded by
the European Union

EK 3	A1A_U02 + A1A_U09 ++ A1A_U21 + A1A_U26 +++	C1, C2	L1, L2, L3, L4, L5, L6, L7	1, 2, 3	O1, O2, O3
EK 4	A1A_K07 ++	C1	L1	1, 2	O1, O2

Autor programu:	Prof. dr hab. inż. Bogusław Szmygin, dr inż. arch. Kamila Boguszevska
Adres e-mail:	k.boguszevska@pollub.pl
Jednostka organizacyjna:	Katedra Konserwacji Zabytków